

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Заєць Дар'я Іванівна
Здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня 2-го року навчання
ННІ менеджменту і маркетингу ХНЕУ імені Семена Кузнеця
e-mail: daria.zaiets@hneu.net

Сучасні умови діяльності підприємства характеризуються високим рівнем невизначеності. Воєнні дії, руйнування логістичних ланцюгів, зростання цін на ресурси, перебої у постачанні та коливання споживчого попиту призвели до того, що підприємства вимушені діяти в умовах постійного ризику. За таких обставин управління ризиками набуває вирішального значення, адже дає змогу своєчасно ідентифікувати загрози, оцінювати ступінь їхнього впливу на діяльність підприємства, обирати оптимальні стратегії реагування та забезпечувати безперервність бізнес-процесів. Система управління ризиками виступає не лише інструментом запобігання збиткам, а й важливою складовою стратегічного розвитку, що підвищує гнучкість, стійкість і конкурентоспроможність підприємства в умовах воєнної економіки.

Управління ризиками потребує системного підходу, тому на підприємстві доцільно створювати окрему систему ризик-менеджменту – комплекс взаємопов'язаних елементів, що забезпечують своєчасне виявлення, оцінювання та мінімізацію ризиків. Як зазначає Н. В. Коленда, система ризик-менеджменту – це «інституційна одиниця, яка формується з певних елементів і має своє функціональне призначення та цільову спрямованість» [2, с. 398]. Таке визначення підкреслює, що ризик-менеджмент не обмежується лише методами аналізу ризиків, а охоплює організаційну, інформаційну й управлінську складові діяльності підприємства.

До основних завдань системи управління ризиками відносять [5, с. 30]: ідентифікацію та оцінку ризиків; формування реєстру загроз; визначення допустимого рівня ризику; розроблення механізмів управління; вибір доцільної стратегії реагування на ризики. Таким чином, вся діяльність системи ризик-менеджменту зводиться до формування стійких показників конкурентоспроможності та фінансової успішності та виглядає наступним чином (рис. 1):

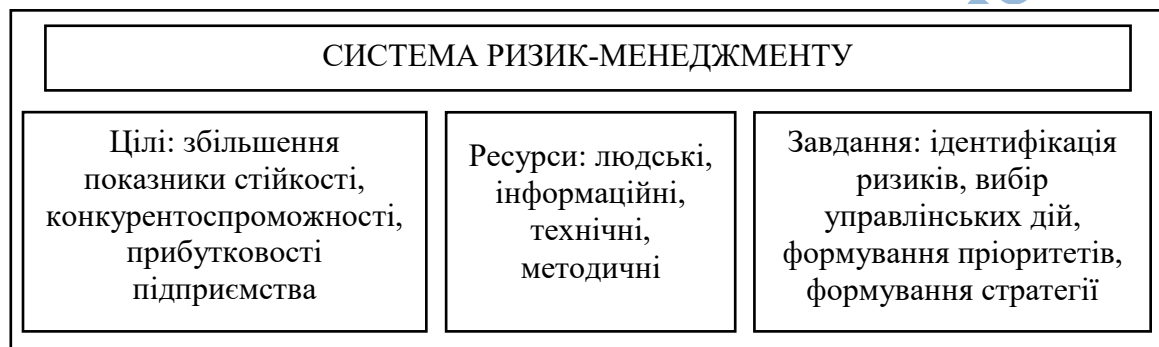

Рис. 1. Складові системи ризик-менеджменту підприємства

Під час формування системи управління ризиками керівництво фірми може зіткнутися з проблемою вибору її оптимальної форми, в науковій літературі виділяють декілька видів систем управління ризиками (табл. 1):

Отже, на практиці розрізняють кілька видів систем ризик-менеджменту – фрагментарну, інтегровану та комплексну. Вони відрізняються рівнем охоплення діяльності підприємства, організаційною структурою та ступенем централізації управління ризиками.

Фрагментарна система характерна для невеликих підприємств, де управління ризиками не виокремлюється в окрему функцію, а здійснюється епізодично під час виникнення проблемних ситуацій. Інтегрована система охоплює всі напрями діяльності компанії, забезпечуючи безперервний аналіз і контроль ризиків, проте потребує значних ресурсів. Найбільш розвинутою формою є комплексна система, у межах якої управління ризиками

координується на всіх рівнях організації й стає частиною корпоративної культури [2, с. 399].

Зазвичай такі системи інтегруються у діяльність підприємства з урахуванням його галузевих, організаційних, фінансових чи кадрових особливостей. Їхнє впровадження потребує не лише технічних рішень, а й трансформації підходів до управління, що сприяє формуванню стратегічно орієнтованої системи ризик-менеджменту. Отже, створення результативної системи ризик-менеджменту вимагає дотримання низки ключових умов, що визначають її ефективність і практичну реалізацію [4, с. 65 – 66]. Серед основних принципів формування системи управління ризиками варто виділити такі:

1. Забезпечення системності управління ризиками, адже система має охоплювати не лише внутрішні процеси підприємства, а й взаємодію із зовнішнім середовищем.

2. Ефективність управління ризиками безпосередньо залежить від якості інформаційного забезпечення. Управлінські рішення повинні базуватися на достовірній, актуальній та релевантній інформації, а її дефіцит або надлишок знижує ефективність управління.

3. Точність інструментів оцінки ризиків є необхідною умовою. Кількісна оцінка ймовірності подій дає змогу прогнозувати результати управлінських рішень і вибирати найбільш доцільні альтернативи.

4. Використання світового досвіду ризик-менеджменту є важливою складовою управління ризиками. Важливо адаптувати найкращі практики інших компаній до власних умов, залучаючи персонал до ідентифікації ризиків.

5. Система моніторингу та контролю ризиків має враховувати внутрішні й зовнішні індикатори, забезпечувати виявлення нових загроз, ранжування ризиків і розробку відповідних рішень.

6. Управління ризиками повинно не лише мінімізувати негативні наслідки, а й сприяти використанню потенційних вигід.

7. Інструменти системи ризик-менеджменту мають допомагати виявляти приховані ресурси та можливості розвитку підприємства як економічні, так і виробничі чи інноваційні. Це дозволяє не лише реагувати на загрози, але й стратегічно розвивати підприємство.

Таким чином, формування ефективної системи управління ризиками на підприємстві передбачає комплексне поєднання методів і принципів, що забезпечують своєчасне виявлення, оцінювання та контроль ризиків. Така система повинна бути інтегрованою в загальну стратегію розвитку підприємства, сприяти підвищенню його стійкості та конкурентоспроможності в умовах воєнного стану.

Перелік використаних джерел

1. Бутенко В. М., Байдацький М. В. Теоретичні основи формування системи управління ризиками на підприємстві. . Економіка та суспільство. 2023. №50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-35>
2. Коленда Н. В. Поняття системи ризик-менеджменту підприємства. Економіка та управління підприємством. 2018. Вип. 22. С. 398-401. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/77.pdf>
3. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. URL: https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1460/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A3%D0%A4%D0%A0%2027_10_2020.pdf
4. Рязанова Н. О. Формування системи управління ризиками на промислових підприємствах. Академічний огляд. 2022. № 1 (56). С. 63-71. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2022/1/8.pdf>
5. Самойленко В. В. Особливості формування системи управління ризиками на підприємстві. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Том 33 (72). 2022. С. 28-33. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/72-1-5>